

Skleniti skušamo prekinjen krog znanja

Besedilo in foto: Nina Šprohar

SAZOR GIZ, slovenska avtorska in založniška organizacija za pravice reproduciranja, ki zastopa pisatelje, publiciste in znanstvenike, je po večletnih prizadevanjih leta 2016 uspela uveljaviti Sporazum o reproduciranju avtorskih del, h kateremu so pristopile osnovne in srednje šole ter vrtci, zdaj pa si podobno pogodbo prizadevajo podpisati tudi z gospodarstvom.

Luka Novak, član posloводства v organizaciji, je prepričan, da je sporazum na vseh ravneh nujen, saj v nasprotnem primeru avtorji ne bodo več mogli normalno ustvarjati, posledice pa bo trpela celotna družba.

Zakaj se vam zdi, da je ta sporazum nujen tudi v gospodarstvu?

Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah predpisuje, da je treba avtorske pravice spoštovati, kar pomeni, da lahko brez plačila kopiramo samo za osebno rabo, do

tri izvode, pa še za ta namen je predvideno nadomestilo, ki ga plačujejo uvozniki tiskalnikov, skenerjev, kopirnih aparatov ... Vsebine, ki niso namenjene zasebni rabi, pa po zakonu plačujejo uporabniki – to so šole, javne ustanove, podjetja. Mi smo kot kolektivna organizacija v skladu z zakonom dolžni svojim avtorjem zagotoviti, da bodo uporabniki plačevali to nadomestilo, to smo že podpisali s šolami, zdaj je na vrsti gospodarstvo, potem pa še univerze in javni sektor.

Šole so sporazum že podpisale, za gospodarstvom sledijo še univerze in javni sektor.

Kaj pa se v gospodarstvu največ reproducira?

Tu ne gre zgolj za književna dela, temveč predvsem za vsa medicinska, znanstvena dela, vso tehniško literaturo, časopise, revije in izobraževalne publikacije. Vse, kar je kadarkoli na svetu izšlo v kateremkoli jeziku, smo kot kolektivna organizacija po zakonu dolžni varovati.

Torej je v resnici vse, kar se zdaj reproducira v podjetjih, v nasprotju z zakonom ...

Da. Gre za izključno avtorsko pravico in nihče ne sme reproducirati avtorskih del brez dovoljenja avtorja samega, mi pa podjetjem zdaj nudimo možnost, da svoje delovanje uskladijo z zakonodajo, saj se trenutno z vsakršno reprodukcijo gibljejo v coni nedovoljenega. Toži jih lahko vsak avtor, katerega dela reproducirajo, in to se bo tudi kmalu zgodilo, če se ne bodo pred morebitnimi sodnimi postopki zaščitili s podpisom sporazuma, ki ga pripravljamo. Zaradi neurejenosti področja na nas pritiskajo tudi druge države.

Je v drugih, okoliških državah v veljavi podoben zakon?

V drugih državah so ureditve precej podobne. Mi smo se oprli na štiri primerljive tarife v Evropi – na švicarsko, špansko, francosko in nemško. V omenjenih državah odštejejo določeno vsoto na zaposlenega letno, v večini držav je tudi odvisno, v kateri gospodarski panogi kdo dela. V Nemčiji je to najbolj razdelano – največ plačujejo odvetniške pisarne in farmacevtske družbe, najmanj pa transport in gradbeništvo. Takšne panoge, kjer se veliko sredstev porabi za raziskave in razvoj, namreč pogosteje reproducirajo avtorska dela.

Kako bo torej v Sloveniji?

Mi predlagamo preprost model, ki se zgleduje po Špancih in Francozih. Imeli bi enako tarifo v vseh panogah, razen v visokotehnoloških podjetjih ter farmaciji, kjer bi plačevali več. Osnovna tarifa bi na začetku znašala dva evra letno na zaposlenega, čez nekaj let pa bi dajatev zvišali na štiri evre letno, kar je ustrezno drugim evropskim tarifam, prilagojenim kupni moči. Tarifa je nizka prav zato, ker ne predvideva masovnega reproduciranja avtorskih del, temveč le nekje okrog 1-2 % znotraj celotnega obsega reprodukcije.

Kako pa se omenjena nadomestila razdelijo med avtorje?

V tem trenutku gredo vsa sredstva domačim avtorjem in založbam, v skladu s sporazumi s tujino pa bo šel sčasoma del tudi v tujino, saj se reproducirajo tudi tuja dela.

Ali so gospodarstveniki prislunili predlogu? Kako potekajo pogajanja?

Mi smo gospodarstvu že večkrat prek Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) predstavili osnovne cilje sporazuma, letos v maju pa so se pogajanja tudi uradno začela. Želimo si, da bi v tem letu sklenili sporazum, da lahko čim prej začnemo avtorjem deliti nadomestila, podjetja pa ne bodo več izpostavljena morebitnim sodnim pregonom.

So odzivi pozitivni?

So, vendar pa se veliko ljudi še vedno ne zaveda, kaj vse sporazum zajema. Ne gre le za raziskave in razvoj, temveč za vsakršno industrijsko uporabo avtorskih del, za interno informiranje in potrebe dokumentacije podjetij, za tržne prezentacije in analize, za izobraževanje kadrov, za interne predstavitve medijske pojavnosti. Simbolični znesek, ki ga bodo podjetja plačevala avtorjem, pomeni tudi, da dobijo avtorji sredstva za nadaljnje delo. Torej posredno omogočamo nove inovacije ter vlagamo v razvoj, skušamo skleniti krog znanja, ki je trenutno v gospodarski uporabi avtorskih del presekan, saj avtorji za uporabo svojih del niso pošteno plačani. **gg**

Tudi za zasebno rabo lahko reproduciramo le tri izvode.

Naš model se bo zgledoval po Špancih in Francozih, delno pa po Švicarjih in Nemcih.

Ne nazadnje so zneski simboli: minimalna tarifa znaša letno le toliko, kot je povprečna cena ene knjige.

